

Валентина В. Будинчић

Алфа БК универзитет
Факултет за стране језике

УДК 811.163.41'373.45(054)

DOI [10.46793/Uzdanica19.1.107B](https://doi.org/10.46793/Uzdanica19.1.107B)

Оригиналан научни рад

Примљен: 1. март 2022.

Прихваћен: 10. јун 2022.

О ЕЛЕМЕНТИМА ЛЕКСИЧКЕ АНГЛИЦИЗАЦИЈЕ У АКТУЕЛНИМ СПОРТСКИМ ТЕКСТОВИМА У ДНЕВНОЈ ШТАМПИ

Айстпракѝ: Предмет овога рада јесу англицизми у актуелним спортским текстовима у дневној штампи на српском језику, а циљ је да се дескриптивном анализом облика и појединих стилских особина ових лексичких јединица сагледају савремене тенденције у сфери англицизације српског спортског језика, а уједно и српског језика у целини. Корпус су чинили спортски дневни лист *Спорѝски журнал*, те дневне новине: *Полиѝика*, *Еуро Блиц*, *Вечерње новосѝи*, *Информер*, *Курир*, *Нова*, *Данас*, који су излазили у периоду од јуна до септембра 2021. године. У анализи смо се ослањали на теоријски основ према коме англицизми могу бити очигледни, скривени и сирови, а англицизација лексике се јавља на нивоу правописа, граматике и прагматике (Прѝић 2005), те на класификацију англицизама као стилских синонима у дневним новинама и магацинима на српском језику на помодне, рекламне, асоцијативне, метафоричке, ироничне и инерцијске (Милић 2011). Закључили смо да се поред терминолошких англицизама који чине основу спортског терминосистема, у спортским новинским текстовима учесталосѝу издвајају очигледни англицизми као инерцијски и метафорички синоними, да су скривени англицизми присутни кроз употребу лексичких јединица које одсликавају енглеске језичке моделе, те да у издвојеном корпусу постоје одређена одступања од правописне нормe српског језика.

Кључне речи: лексичка англицизација, спортска дневна штампа, енглески језички модели, стилски маркирана лексика.

УВОД

Како је англицизација српског (раније српскохрватског) језика већ деценијама присутна, а спортска терминологија један је од стручних домена српског језика у коме постоји значајан број англицизама, истраживање ових лексичких јединица у различитим сегментима спортског језика константно привлачи пажњу истраживача у области лингвистике и других научних дисциплина. Са циљем да испитамо тренутне тенденције у сфери употребе англицизама у једном сегменту спортског регистра, а уједно и актуелна

кретања у процесу англицизације у српском језику уопште, у овој раду за предмет анализе одабрали смо лексичке англицизме у спортским новинским текстовима у дневној штампи. У светлу чињенице да се спортски регистар српског језика значајним делом заснива на англицизмима, док је основна карактеристика новинарског стила употреба језика који је разумљив широкој читалачкој публици, у овој раду ћемо истражити који облици лексичких англицизама се јављају у контексту спортског новинарског текста у дневној штампи на српском језику, те какве функције ове лексичке јединице имају. Разматрањем поменутих питања настојаћемо да дефинишемо лексичке области у којима је енглески утицај највише присутан. Анализа је урађена на актуелном новинском корпусу у периоду који је био богат важним спортским догађајима, те верујемо да може дати значајан увид у дату тематику.

ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

Како бисмо одредили теоријску основу за анализу лексичких англицизама у датом новинском корпусу, у овој одељку рада дефинисаћемо одређене појмове из области англицизације српског језика, размотрити основне језичке особине спортског новинарства, те дати преглед досадашњих истраживања англицизама у оквиру језика спортских новинских текстова.

АНГЛИЦИЗАЦИЈА И АНГЛИЦИЗМИ

Опште је познато да је англицизација присутна на многим нивоима функционисања нашег друштва, као и да је сфера језика једна од области где се овај утицај најјасније види. У условима непрекидне друштвене интеракције у савременом свету англицизми се јављају у свим доменима језичке употребе. Узимајући у обзир врсте енглеског утицаја на српски језик, могуће је дефинисати два његова облика, а то су институционална и ванинституционална англицизација. Први облик настаје системски и узрокују га стручњаци у одређеним областима, док се други „дешава изван стручних и институционалних оквира, односно његови носиоци су готово сви учесници у друштвеном комуницирању” (Богданић 2014: 198). Оба облика енглеског утицаја на српски језик у данашње време истовремено су присутна и дешавају се на семантичком, лексичком, граматичком, ортографском, прозодијском, прагматичком¹ и дискурзивном нивоу (Богданић 2014: 201).

Под термином ’англицизми’ обично се подразумевају лексичке јединице преузете из енглеског језика и уклопљене у српски као језик-прима-

¹ Више видети у: Мишић Илић, Лопичић 2011.

лац (Прћић 2005: 120). У зависности од степена интегрисаности могу се издвојити три групе: очигледни, скривени и сирови англицизми. Очигледни представљају лексичке јединице које су преузете из енглеског језика и које су постале „више или мање интегрисане у систем српског језика – на ортографском, фонолошком, морфосинтаксичком, семантичком и прагматичком плану, и који ће временом стећи статус више или мање одомаћене речи или афикса” (Прћић 2005: 121). Скривени англицизми јесу оне речи, синтагме или реченице код којих „се значења и/или употребе својствене облицима енглеског језика крију у облицима српског језика” (Прћић 2005: 121), док трећу групу чине сирови англицизми, односно „оне речи, синтагме и реченице из енглеског језика које се, без икаквог прилагођавања, једнократно или повремено убацују у изговорене или написане текстове на српском језику” (Прћић 2005: 123).

Адаптација, стандардизација и оправданост употребе англицизама у стручним областима и српском језику уопште, те англицизми у језику младих и у онлајн-комуникацији питања су која често заокупљају пажњу истраживача из области лингвистике и сродних дисциплина на нашим просторима (Прћић 2005; Бајић 2010; Мишић Илић 2011; Васић, Прћић, Најгебауер 2018; Филиповић 2002; Радић Бојанић 2007; Митровић 2018; Влајковић 2010).

СПОРТСКИ НОВИНАРСКИ СТИЛ

Новинарски (односно журналистички) функционални стил представља један од пет функционалних стилова који су присутни у језичкој пракси (Тошовић 2002)². „Многе језичке карактеристике овог стила увјетоване су његовом усмјереношћу на многобројне адресате различитог поријекла, образовања, социјалног статуса, као и чињеницом да његови текстови настају у веома кратком року” (Катнић Бакаршић 1999: 60). Због тога журналистички стил обилује устаљеним фразама и шаблонима, јер њихова употреба „представља средство које поједностављује адресатово (читаочево, гледаочево, слушаочево) разумијевање и омогућава новинару да у најкраћем року напише неки текст” (Катнић Бакаршић 1999: 60). У циљу што ефикасније комуникације избегава се коришћење сувише стручног и научног језика. Затим, када новинар има намеру да на одређени начин емоционално утиче на своје читаоце, он ће посегнути за језичким средствима којима се то може постићи. На пример, иако основни циљ новинара није „да улази у унутрашњи свет примаоца”, нити „да му даје уметничку истину (како то ради књижевник)”

² Остали функционални стилови су: административни, научни, разговорни, књижевнoуметнички. Више видети код Тошовића (2002). Детаљније о жанровима у савременом новинарству видети код Јевтовић, Петровић, Арачки (2014).

или „да га увлачи у свет апстракције (што ради научник)”, ипак, „[у] неким случајевима неопходно је уверити примаоца у истинитост и важност поруке, односно на њега емоционално утицати” и у тим ситуацијама „се примењују средства деловања као што су тропи и стилске фигуре” (Јовановић 2010: 21).

Спортско новинарство једна је од многобројних тематских области новинарског функционалног стила. Иако се многе опште карактеристике новинарског стила могу приписати спортском новинарском стилу, новинарску област која се бави спортском тематиком одликују многе специфичности. Пре свега, поред употребе одређених устаљених језичких израза, као што су перифразе, хиперболе, познате изреке, идиоми из разговорног језика и сл. (Јовановић 2010; Мршевић-Радовић 1978), веома важан сегмент језичке употребе у оквиру спортског новинарства јесте стручна спортска лексика³. Наиме, како би постигли јасноћу у свом језичком изражавању новинари имају задатак да, између осталог, користе лексику која је разумљива широкој читалачкој публици, али неминовно и потребу да користе англицизме који чине значајан део терминологије већине спортова, а који уједно могу бити и недовољно познати широј читалачкој публици. У којим све облицима лексички англицизми налазе своје место у овако описаном контексту, биће истражено у нашој анализи.

ДОСАДАШЊА ИСТРАЖИВАЊА

Судећи по доступној литератури, англицизми у сфери спортске дневне штампе до сада су у научним радовима били посредно предмет лингвистичке анализе. Ј. Јовановић детаљно је анализирао језичке и стилске особине језика новинарства у различитим друштвеним сферама, између осталих и у области спорта. Када је реч о англицизмима у новинским текстовима, Ј. Јовановић истиче да би речи страног порекла у новинским текстовима уопште требало употребљавати умерено и само онда када у нашем језику не постоји одговарајућа реч за дати појам, јер, „некритично коришћење страних речи доводи до забуне, и искључује многе људе из комуникације” (Јовановић 2010: 28). М. Милић (2011) је на корпусу дневне штампе анализирао англицизме као стилске синониме у српским дневним новинама и магазинима и утврдила да се могу поделити у шест група: помодни англицизми, рекламни англицизми, асоцијативни англицизми, метафорички англицизми, иронични англицизми и инерцијски англицизми⁴.

³ Више о изразима из језика свакодневне комуникације, жаргонима, терминологији из других области, перифразама и антономазијама на корпусу спортских новинских текстова видети у раду „О слободи језичког израза у спортском новинарству” (Будинчић 2015).

⁴ Помодни англицизми немају специфичну стилску функцију и представљају облик статусног симбола. Рекламни англицизми представљају англицизме који се јављају у контек-

Ауторка је, такође, дошла до закључка да помодни, рекламни и инерцијски англицизми нису оправдани, јер сви они имају одговарајуће еквиваленте у српском језику, док асоцијативни, метафорички и иронични то јесу, јер могу појачати новинарски израз. Т. Тошић и И. Палибрк (2013) у чланку „Anglicised language of the Serbian newspapers” истраживале су англицизацију у новинским текстовима у српском језику на корпусу дневне штампе. Поменуте ауторке су приказале веома интересантне податке о облицима и степену заступљености англицизама у различитим тематским областима у дневној штампи. Резултати извршене анализе су показали да англицизми у спорту и забави чине половину укупног броја англицизама у штампаним медијима, док другу половину чине англицизми из области политике, друштва, културе и пословања. У истраживању се, између осталог, долази и до закључка да у процесу англицизације највећи утицај на структуру српског језика имају дословно превођење и преузимање језичких структура из енглеског језика (Тошић, Палибрк 2013: 537).

Преостали радови које вреди поменути разматрају поједине елементе англицизације српског језика у различитим сферама језика спорта. На пример, у истраживању енглеског утицаја на српски на корпусу надимака фудбалских репрезентација, који се веома често јављају у новинском корпусу, утврдило се да се адаптација датих надимака у српском језику спроводи на доследан начин, и да је оригинално писање ових речи веома ретко присутно (Будинчић 2020а). Са друге стране, анализа англицизама као експресивне лексике у маркетингу у спорту, спроведена на корпусу сајтова који промовишу одређене спортске садржаје, показала је да у овој области постоји значајан број неадаптираних енглеских термина (Будинчић 2020б).

Други научни радови у којима се истражује питање спортског српског језика под утицајем енглеског углавном су усмерени на терминолошку стандардизацију у овој области (Милић 2015; Милић, Панић Кавгић, Кардош 2017; Будинчић 2018).

АНАЛИЗА КОРПУСНОГ МАТЕРИЈАЛА

Корпус за анализу чинили су спортски дневни лист *Спортијски журнал*, те дневне новине: *Политика*, *Euro Blic*, *Вечерње новости*, *Informer*, *Kurir*, *Nova* и *Danas*, који су излазили у периоду од јуна до септембра 2021. године.

сту рекламних порука. Асоцијативни англицизми представљају језичке изразе који се односе на неко познато уметничко дело и имају за циљ да поруку текста доведу у везу са садржајем одређеног уметничког дела. Овај облик англицизама најчешће се може наћи у колумнама. Метафорички англицизми служе да се одређени појам прикаже као сличан некој другој појави. Иронични англицизми користе се зарад критике неких појава које су повезане са англофоним друштвом и културом (Милић 2011).

У том временском периоду одржан је низ значајних спортских такмичења, између осталих: Ролан Гарос, Европско првенство у фудбалу, Вимблдон, Европско првенство за кошаркашице, Олимпијске игре, Европско првенство за одбојкашице. Како богат спортски програм обично прати и разноврсна и креативна језичка употреба, верујемо да кроз анализу у овој раду можемо на одговарајући начин сагледати специфичности и тренутне тенденције употребе англицизама у српским штампаним медијима у сфери спортске области, али и српског језика у целини. Узимајући у обзир то да англицизми могу бити очигледни, скривени и сирови, да англицизација лексике обухвата нивое правописа, граматике и прагматике (Прћић 2005), те да се англицизми као стилски синоними у спортској штампи јављају у више различитих облика – помодни, рекламни, асоцијативни, метафорички, иронични и инерцијски англицизми (Милић 2011), за потребе овога рада извршили смо следећу поделу лексичких англицизама: (1) англицизми као општа спортска лексика, (2) англицизми као специјализована спортска лексика⁵, (3) енглески модели у језичким конструкцијама⁶ (4) англицизми као акроними⁷, (5) општи и стручни спортски англицизми као жаргон⁸. У оквиру сваке од наведених група анализираћемо одабране примере, са циљем да уочимо одређене специфичности ових лексичких јединица те препознамо тенденције англицизације у овој језичком домену, а самим тим и у српском језику уопште.

⁵ Термини представљају специјализоване лексичке јединице које се користе у одређеној стручној сфери. Терминологија одређене области може се поделити у следеће категорије: (а) општенаучни и међугрански термини, а такође термини који су позајмљени из других сфера: *мотоцикл*, *јетро* (из сфере транспорта), (б) општеспортски термини (грански) који се употребљавају у свим врстама спорта: *судија*, *победа*, *финале*, *турнир*, (в) ускогрански (међуспорти) термини који функционишу у две или више врста спортова: *меч*, *гол*, *голман*, (г) ускостручни термини који се сусрећу само у једној врсти спорта; у фудбалу: *корнер*, у рукомету: *ивовијмен*. (Ранђеловић 2015: 75) У нашој класификацији под општом спортском лексиком подразумевају се термини који су у употреби у свим спортовима, а под специјализованом спортском лексиком термини који се користе у једном или више спортова.

⁶ Употреба енглеских језичких модела у српском језику једна је од последица енглеског утицаја на српски. Ова појава, између осталог, испољава се у употреби именице као премодификатора у оквиру именичке синтагме, што није својствено српском језику.

⁷ Акроними представљају речи настале спајањем почетних слова неколико речи које чине одређену језичку конструкцију (нпр. ФИФА од *The Fédération Internationale de Football Association*). Иницијализми представљају акрониме код којих се свако слово изговара понаособ (нпр. НБА се изговара *ен-би-еј*).

⁸ Жаргон представља лексику са функционално-стилском маркираношћу. Жаргонизми могу да се јаве у облику стране лексике, најчешће англицизама, али и у облику домаће лексике са метафоричком употребом (Катнић Бакаршић 1999: 84).

(1) Англицизми као општа спортска лексика

Англицизми које сврставамо у ову групу су се у потпуности интегрисали у српски језик и многе од њих више не доживљавамо као страну лексику:

тријумф, легенда, ривал, реванш, хероина/е, меч, селектор, селекторовање, селекција, франшиза, рејтинг, преференце, анонимус, парирати, дуел, скор, трофеј, допинг, старт, финиш, фаворит, партија, лиценца, интернационалац, фокусирати се, трансфер, рекорд, актер, приоритет, трон, импресија, еуфорија, перспективан, респект и други.

Примери у контексту:

Istim poslom se bavio i na klupi nacionalnog tima Indonezije, najjače postave SFRJ (1976–1977, 1986), a u profesionalnu biografiju mu se pišu i tri **meča** tandemskog **selektorovanja** sa **legendarnim** Ivicom Osimom (1986) i uspesi sa Olimpijskom **selekcijom** nekadašnje države od Triglava do Vardara. (*Danas*, 28. 7. 2021, стр. 25); Све је урађено по његовим **преференцијама**. (*Вечерње новостии*, 28. 7. 2021, стр. 36); Није **анонимус**, освојио је бронзану медаљу на 200м на првенству Европе у Берлину. (*Спортички журнал*, 23. 7. 2021, стр. 18); Имамо скоро два месеца до првог сусрета, проучићемо до танчина њихову игру и начин како да им успешно **парирамо**. (*Спортички журнал*, 23. 7. 2021, стр. 19); Datunašvili se u finalu prvenstva borio protiv Roberta Kobilijašvilija, koji je odlukom sudija. (*Informer*, 4. 8. 2021. стр. 32); Zlato je otišlo u SAD, nakon **trijumfa** nad Brazilom sa 3:0. (*Euro Blic*, 8. 8. 2021, стр. 36)

У овој групи лексике се налазе очигледни инерцијски англицизми, који у српском језику углавном имају свој синонимски пар. Међутим, неки појмови, иако немају у потпуности исто значење у српском и енглеском језику у оквиру синонимског скупа користе се као апсолутни синоними⁹. На пример, лексема *тријумф* која означава 'убедљиву победу' користи се као синоним за победу и када она није убедљива. Употреба англицизама који имају еквиваленте у српском језику може бити начин да се оствари језичка разноврсност у новинарском тексту.

(2) Англицизми као специјализована спортска лексика

Специјализована лексика пореклом из енглеског језика једно је од основних обележја стручног спортског регистра:

⁹ Више о врстама синонима видети код Прћића (2016).

асистенција, трипл-дабл, драфт, пик, квотербек, дриблинг, вазари, туринг, плејмејкер, скаут, вајлд-кард, корнер, пас, нокаут, брејк, сет, сингл, микс, арбитар, аутогол, голгетер, поентер и сл.

Примери у контексту:

С друге стране, Доњић је остварио **трипл-дабл** са 16 поена, 10 скокова и чак 18 **асистенција**. (*Informer*, 6. 8. 2021, стр. 31); Осећам се одлично, нисам се превише изморио, идентичан резултат и у **синглу** и у **миксу**. (*Новосићи*, 30. 7. 2021, стр. 28); Паулињо је то учинио у четвртој минути надокнаде после лепог **дриблинга** и фантастичног ударца са ивице казненог простора. (*Спортијски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 16); Лидер у шампионату Централноевропске зоне (ЦЕЗ) **туринг** аутомобила класе Д4 до 3.500 кубика је Немања Миловановић за воланом „купре“ (*Спортијски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 18); Пејтон Менинг је један од најбољих **квотербекова** у историји. (*Спортијски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 19); У финалу до 66 кг, Хифуми је „**вазаријем**“ (један поен) дошао до злата против Грузијца Маргвелашвилија. (*Политика*, 27. 7. 2021, стр. 18); Искусни Ненад Маринковић је окачио копачке о клин и постао **скаут** у Омладинској школи Партизана. (*Спортијски журнал*, 27. 7. 2021, стр. 7); Серија генијалних потеза српског **плејмејкера** утабала пут ка победи над Канадом и поред великог броја осцилација. (*Спортијски журнал*, 27. 7. 2021, стр. 11); Подсећања ради, центар Србије 2015. године изабран је од стране Спарса, као 26. **пик** на **драфту**. (*Спортијски журнал*, 6. 8. 2021, стр. 19); Енди Мари и Себастијан Корд добили су **вајлд кард** за **мастерс** у Синсинатију... (*Спортијски журнал*, 6. 8. 2021, стр. 19); 124 поена нанизала је Тијана Бошковић и тренутно је најбољи **поентер** Игара. (*Спортијски журнал*, 6. 8. 2021, стр. 11)

У овој групи лексике јављају се очигледни англицизми. За наведене термилошке англицизме у српском језику углавном не налазимо синонимне термилошке еквиваленте, што је у складу са принципом несинонимности којој теже термилошке системи. Интересантно је издвојити термин *вазари* који је у датом корпусу употребљен под наводним знацима уз појашњење значења у загради. Новинар је наводним знацима маркирао термин због претпоставке да сви читаоци неће разумети његово значење, те уз овако употребљен облик у загради даје превод 'један поен'. Термилошки англицизми могу изазвати потешкоће у разумевању код читалаца који нису довољно упознати са терминологијом одређеног спорта.

(3) Енглески модели у језичким конструкцијама

Све три врсте претходно описаних лексичких англицизама у издвојеном корпусу се често јављају у оквиру језичких конструкција насталих по узору на енглеске језичке моделе у којима именица врши функцију премоди-

фикатора у оквиру именичке синтагме, што представља одступање од норме српског језика:

гол разлика, НБА звезда, допинг контрола, АТП листа, соло акција, ас ударац, микс дубл, ватерполо турнир, карате борба, чудо тренер, микс зона, МВП човек.

Примери у контексту:

Partizan је furiozno počeo ovu sezonu – u pet mečeva u svim takmičenjima ostvario је pet pobeda uz **gol razliku** 13:0. (*Informer*, 4. 8. 2021, стр. 28); **NBA zvezde** u petorci Igara (*Euro Blic*, 9. 8. 2021, стр. 39); Bio је na **doping kontroli**, ali је mogao da priča. (*Ало*, 27. 7. 2021, стр. 42); 331. nedelju na prvom mestu **АТP liste** је započeo Novak Đoković. (*Ало*, 27. 7. 2021, стр. 48); U borbi за bronзу u basketu 3x3 sve је počelo poenima Mihaila Vasića, da bi se Bulut после **solo акције** pobrinuo за 3:1. (*Nova*, 29. 7. 2021, стр. 31); Ђоковић је у мечу одсервирао девет **ас удараца**, уз 12 направљених неизнуђених грешака, а Шпанац је забележио 11 грешака више. (*Полићика*, 29. 7. 2021, стр. 21); Непотпуна три сата касније српски **микс дубл** у саставу Ђоковић и Нина Стојановић пласирао се у четвртфинале [...] (*Полићика*, 29. 7. 2021, стр. 21); Парови и табеле **ватерполо турнира**. (*Полићика*, 29. 7. 2021, стр. 22); Актуелна светска и двострука европска шампионка у **карате борбама**, Јована Прековић (категирија до 61 kg) обавља завршне припреме у Аранђеловцу... (*Спортијски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 16); Међу првима олимпијску визу за Токио оверио је Немања Мајдов под стручним вођством оца Љубише, најбољег српског **чудо тренера**. (*Спортијски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 16); У **микс зони** велелепне Саитама арене, распоред је следећи. (*Спортијски журнал*, 27. 7. 2021, стр. 11); Повратак Џамала Мареја у неком тенутку сезоне морао би да буде ињекција за Нагетсе који су имали **МВП човека**, али не и довољно јаку подршку других. (*Спортијски журнал*, 22. 7. 2021, стр. 16). У Колубари не сумњају у одлуке из **ВАР собе**, али жале што је код 2:0 поништен погодак Ђенића. (*Спортијски журнал*, 6. 8. 2021, стр. 4)

У наведеним језичким конструкцијама налазимо како речи преузете из енглеског, тако и речи из српског језика. Интерсантно је скренути пажњу на синтагму *МВП човек*, где примећујемо да је лексема 'човек' редувантна, јер је већ садржана у облику МВП (*most valuable player*).

У овој групи можемо издвојити и подгрупу термина који се јављају као сложенице и полусложенице са енглеским елементима¹⁰:

¹⁰ Сложенице представљају језичке јединице настале срастањем најмање две речи, док полусложенице представљају изразе састављене од две речи које задржавају свој акценат, пишу се са цртицом између саставних делова и чине јединствен појам.

Шегрту и **рикошет-пенал** (*Сјорџски журнал*, 22. 7. 2021, стр. 5); Прве две четвртине подсетиле су на фантастичне партије из **нокаут-фазе** турнира у Рију 2016, када су победили на импресиван начин. (*Вечерње новостии*, 30. 7. 2021, стр. 28); Боксери Црвене звезде савладали су са 14:8 екипу Сомбора у првом мечу финала **плеј офа** Супер лиге Србије... (*Сјорџски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 18); **Трансфер-политика** је промењена на ангажовање играча којима су истекли уговори... (*Сјорџски журнал*, 27. 7. 2021, стр. 10); Osvojio је mnogo važnih medalja, mnogo puta је bio broj 1 na svetskoj **rang-listi**, pa је samo ta medalja falila. (*Alo*, 27. 7. 2021, стр. 43); Некада то не успе, али када се дође до **пенал-серије** увек се деси да некоме успем да „уђем у главу” (*Вечерње новостии*, 14. и 15. 8. 2021, стр. 40); Marko је често лепшој polovini bio **sparing-partner** tvrdи da је neretko добио batine. (*Srpski telegraf*, 28. 7. 2021, стр. 31)

као и сложенице и полусложенице са префиксом 'евро-':

Спремни за **европремијеру**: Александар Станојевић и Владимир Стојковић са портпаролком Биљаном Обрадовић (*Сјорџски журнал*, 22. 7. 2021, стр. 4); Црвена Звезда сутрашњом утакмицом може да обезбеди играње на **евро сцени**, али и више од тога. (*Сјорџски журнал*, 27. 7. 2021, стр. 1); [...] али, у редовима шампиона Грузије верују да у реваншу у Израелу могу да преокрену резултат и остану на **евро-сцени**. (*Сјорџски журнал*, 27. 7. 2021, стр. 9); Црвена звезда сада треба да оформи тим који ће бити конкурентан ривал и на **евросцени**. (*Сјорџски журнал*, 22. 7. 2021, стр. 17); Нападач плаво-белих Урош Миловановић против Нишлија у прошлом колу постигао је **евро гол** о коме не причају само на југу Србије већ и шире у нашој земљи. (*Сјорџски журнал*, 6. 8. 2021, стр. 5). Cilj crno-belih је da nastave uspešnu seriju i izbore prolaz u grupnu fazu **evrotakmičenja**. (*Alo*, 27. 7. 2021, стр. 47)

У претходне две подгрупе налазе се примери очигледних англицизама, код којих уочавамо недоследност приликом њиховог писања у облику сложеница и полусложеница, што је тема за анализу из угла норме српског правописа¹¹.

¹¹ Прћић (2005: 217–219) наводи три правила у вези са писањем енглеских елемената у сложеницама и полусложеницама: (1) Сваки англицизам који представља једну садржинску целину у писању се представља као једна непрекинута реч (нпр. *илејоф, суйерсџар*), (2) Сваки англицизам који представља једну садржинску целину, али у коме се у српском језику може уочити значењска веза између елемената, у писању се представља са цртицом између тих елемената (нпр. *grim-џим, џрес-конференција*), (3) Свака именица-англицизам, укључујући и акрониме, која се у номинативу јединине јавља испред неке друге именице и врши придевску функцију, у писању се представља одвојено од те именице (нпр. *фџиџнес џренер*). Више о правописним аспектима у енглеским елементима у сложеницама и полусложеницама у спортској лексици видети код Будинчић (2019).

(4) АНГЛИЦИЗМИ КАО АКРОНИМИ

У посебну групу англицизама могу се издвојити акроними:

НБА (National Basketball Association), ВНБА (Woman National Basketball Association), МВП (Most valuable player), УЕФА (Union of European Football Associations), ФИФА (Fédération Internationale de Football Association), ФИБА (Fédération Internationale de Basketball Amateur), ЛЕН (Ligue Européenne de Natation), ЕСЕТ (East Europe Thropy), ЕХФ (European handball association) и сл.

Примери у контексту:

Činile smo čuda uvek, pa zašto ne bismo i sada – jasna je **MVP** sa ovogodišnjeg **EP**. (*Informer*, 4. 8. 2021, стр. 31); Posle utakmice menadžer Sitiја Pep Gvardiola požalio se da mu ekipa nije spremna za novu sezonu zbog **UEFA-e** i **FIFA-e**. (*Euro Blic*, 9. 8. 2021, стр. 39); „**MVP-ijevi** su kod kuće, danas su najkorisniji igrači **NBA** i Evrolige došli da posete ekipe u Mega faktoriју. Uvek je lepo videti Joku i Vasu nazad, tamo gde je sve počelo. Mega, porodica za ceo život”, napisao je klub. (*Nova*, 29. 7. 2021, стр. 29); У саопштењу **BCC** се истиче да је одлука **ЛЕН** производ два важна момента: прво због квалитета Радничког, који из године у годину систематски напредује и постиже сјајне резултате, други разлог је велики напор челника **BCC** да Србија има сигурна два клуба у групној фази Лиге шампиона. (*Вечерње новостии*, 14. и 15. 8. 2021, стр. 38); Прво нас очекује да се добро припремимо за **ЕХФ** недељу и квалификационе утакмице за ЕП, а онда да се у новембру поново окупимо и спремимо за Шпанију. (*Вечерње новостии*, 14 и 15. 8. 2021, стр. 38); Највећи број учесника ће да буде по традицији **ЕСЕТ** „Твинго купу”, чак 35. (*Сјорјиски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 19); Зато је **ВНБА** играчица, Ол стар класа, Киа Нурс кренула у поход на преокрет. (*Полијика*, 27. 7. 2021, стр. 17); Стајали су исправно и насмејани док им је Ненад Лаловић, члан **МОК-а**, предавао медаље, а Андреас Заглис, генерални секретар **ФИБА**, цвеће. (*Полијика*, 29. 7. 2021, стр. 19); Њима се придружио дугогодишњи председник Аустралијског олимпијског комитета и потпредседник **МОК** Џон Коутс, који је пре две године осмислио убрзани процес одабира домаћинстава. Svečanost zatvaranja počela je videom sa nekim od најлепших sportskih trenutaka u prethodnih 15 dana, nakon čega su na stadion ušli prestolonaslednik Akišino, zajedno sa predsednikom **МОК**. (*Euro Blic*, 9. 8. 2021, стр. 38)

Дати акроними означавају одређена спортска удружења (**ЕХФ**), такмичења (**ЕСЕТ**), али и особе (**МВП**, **ВНБА**). По свом облику представљају очигледне англицизме. Због своје непрозирности могу изазвати потешкоће у разумевању, нарочито ако су у питању акроними који нису често у употреби. Поједини језички облици који су се нашли у нашем корпусу настали су од

назива на српском – МОК (Међународни олимпијски комитет), ЕП (европско првенство), ВСС (Ватерполо савез Србије), те на француском језику – ФИБА и ФИФА, па их не можемо означити као англицизме. У издвојеном корпусу примећујемо недоследну употребу издвојених лексичких јединица са падежним наставцима.

(5) Општи и стручни СПОРТСКИ АНГЛИЦИЗМИ КАО ЖАРГОНИ

У овој групи издвојили смо примере англицизама у жаргонској употреби:

аутсајдер, супер, екстра, нон-стоп, фотка, вундеркинд, фер-плеј, фајтерски стил, ростер, фанатик, гигант, спортсмен, рола, „пресинг”, „флерт”, „мис-меч”, „акцијце”, „пикирати”, ’револуција’, супер-мега-екстра звезда, букмејкер, „ер-бол”, „копи-пејст”, скенирати, мега план.

Примери у контексту:

Наставила је Нина Радовановић, наша најбоља боксерка, у свом **фајтерском стилу** и убедљиво се пласирала у четвртфинале Олимпијских игара. (*Новосџи*, 30. 7. 2021, стр. 29); Стигао је први **трилинг хероја** са Олимпијских игара у Токију, са медаљама око врата. (*Новосџи*, 30. 7. 2021, стр. 30); *Spekuliše se već izvesno vreme, međutim, na osnovu tvrdnji medija iz Turske, „flect” između Igora Kokoškova i Dalasa uspešno je završen.* (*Danas*, 28. 7. 2021, стр. 26); Често су, колоритно речено и „**mis-meču**” што би боксери знали Домовић Булута, Мајсторовића, Раткова и Васића морали да капитализују. (*Danas*, 28. 7. 2021, стр. 26); Само нам је фалила та врста уиграности, тактичке ствари које нисмо стигли да урадимо. Да када све стане, кад ништа не иде, имамо две-три „**акцијце**” да дамо неки лак поен, извучемо фаул, прекинемо им моментум. (*Полиџика*, 29. 7. 2021, стр. 19); Ђоковић је тада био помало у сенци, али су и многи њега „јурили”, и домаћи и страни такмичари (на подизању српске заставе у Олимпијском селу малтене сви српски спортисти су прво „**пикирали**” њега) (*Полиџика*, 29. 7. 2021, стр. 21); Неће бити ’**револуције**’ што се тиче састава. (*Новосџи*, 28. 7. 2021, стр. 36); Домаћин којем су бодови били потребни за опстанак славио је са 2:0, а неколико дана пре утакмице тог пара није било на листима домаћих **букмејкера**. (*Srpski telegraf*, 13. 8. 2021, стр. 29); То се, иначе, у оваквим случајевима догађа само ако одређени олимпијски тим који се „представља” јавности има неку **супер-мега-екстра звезду**. (*Сџорџски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 12); Бенфика је ангажовала овог високог **рутинера** на годину дана. (*Сџорџски журнал*, 23. 7. 2021, стр. 19); Чини се да су у Сумгаиту добро „**скенирали**” игру Чукарничког. (*Сџорџски журнал*, 27. 7. 2021, стр. 5); Штруф је Новака уочи меча назвао „**мега изазовом**”, са којим се баш и није добро снашао. (*Сџорџски журнал*, 27. 7. 2021, стр. 20); Другим речима, Смаилагић је тренут-

но „**вејвован**”. (*Сјорџски журнал*, 6. 8. 2021, стр. 19); Александар Станојевић, командант Парног ваљка, као идеална „адреса” за бачену рукавицу о могућем „**копи-пејст**” сценарију [...] (*Сјорџски журнал*, 22. 7. 2021, стр. 4); Овде су нам подршка били министри Вања Удовичић и први људи ОКС, велики **спортсмени**. (*Сјорџски журнал*, 6. 8. 2021, стр. 16); Црно-белом **вундеркинду** нови дрес стоји к’о саливен [...] (*Сјорџски журнал*, 22. 7. 2021, стр. 4).

Наведени англицизми појављују се махом у изјавама спортиста, али и у коментарима новинара. У неким примерима видимо да се лексеме дају под знацима навода да би се указало на пренесено значење. Издвојену лексику можемо окарактерисати као жаргон у облику очигледних метафоричких и ироничних англицизама којима новинари прибегавају када желе да ’освеже’ свој израз и да се на одређени начин приближе читаоцима. Међу наведеним терминима примећујемо и облике сложеница и полусложеница са енглеским елементима. Хиперболисање¹² је присутно кроз употребу придева *меја*, *су-ѿер-меја-ексѿира*, *ѿѿанѿи* или именице *вундеркинд* и сл.

На крају, значајно је поменути да су се у нашем новинском корпусу настали и нови англицизми настали услед пандемије вируса корона: *коронавирус*, *корона вирус*, *вирус корона*, *КОВИД-19 ѿравила*, *ковид ѿрѿокол*, *ПЦР ѿесѿѿирање*, као и изрази преузети из других страних језика, попут: *Arigato Tokio*, *bonjour Pariz* или *’крем де ла крем*’. Код термина у вези са вирусом корона присутна је употреба конструкција које одсликавају енглеске језичке моделе, као и неуједначена употреба, што указује на потребу за стандардизацијом.

ДИСКУСИЈА

Употреба лексичких англицизама у спортским новинским текстовима само је једна од језичких специфичности које су присутне у спортским текстовима у дневној штампи. На основу приказаних примера може се закључити да су облици у којима се англицизми јављају веома разноврсни и да специфичности у њиховој употреби могу бити предмет различитих лингвистичких разматрања. Претходна класификација англицизама дата је са циљем да се што свеобухватније сагледају актуелни облици и функције лексичких англицизама у издвојеном корпусу. Поред термилошких англицизама који чине неизоставан део лексике у оквиру спортских новинских текстова, преостали језички облици преузети из енглеског језика јављају се углавном у облику инерцијских и метафоричких синонима. Како би могли да пренесу основне информације о различитим спортским дешавањима новинари користе тер-

¹² Хипербола представља стилску фигуру претеривања и преувеличавања. Детаљније о стилским фигурама видети код Ковачевића (2000).

милолошке англицизме, док англицизме као синонине користе да би постигли одређени стилски ефекат. На пример, употребом инерцијских синонима може се постићи језичка разноврсност, док се користећи англицизме као жаргонизме на метафоричкој или ироничној основи, поред настојања да свој израз учине што разноврснијим, новинари обично желе приближити публици. Затим, може се закључити да највећи број примера издвојених из нашег корпуса припада очигледним и скривеним англицизмима, а да је лексичка англицизација заступљена како на нивоима правописа и граматике, тако и на нивоу прагматике. На пример, уочили смо да се конструкција 'именица+именица' као облик именичке синтагме, који није својствен српском језику, усталила у језичкој пракси у спортском новинском корпусу. Ова конструкција представља облик скривеног англицизма. Потом, издвојене језичке форме указују на то да у оквиру употребе лексичких англицизама у спортским новинским текстовима постоје одступања од правописне норме српског језика. Такав је случај приликом употребе цртице код сложеница и полусложеница које у свом саставу имају англицизме, као и у случају употребе падежних наставака код акронима.

Претпостављамо да би резултати анализе лексичких англицизама били у извесној мери другачији на корпусу спортских интернет портала, с обзиром на то да се у том језичком корпусу углавном мање инсистира на лектури, правопису и језичкој норми, него што је то случај у спортским новинским текстовима у дневној штампи.

ЗАКЉУЧАК

Корпус дневне спортске штампе може се означити као специфичан лингвистички простор на коме се јасно могу видети преплитања утицаја англицизације у општем језику и у области стручног спортског регистра, те представља језички корпус који може да прикаже неке од тенденција у процесу лексичке англицизације у српском спортском језику, али и српском језику у целини, а што је био циљ нашег истраживања. У оквиру анализе коју смо извршили уочили смо различите језичке специфичности које су присутне у актуелним спортским новинским текстовима на српском језику, те потврдили да су облици лексичке англицизације који су описани у претходним лингвистичким студијама на које смо се ослањали у овоме истраживању и даље фреквентно у употреби у српском језику. Између осталог, дошли смо до закључка да се англицизми у овоме корпусу јављају да означе специјализовану лексику, односно спортске термине, али и у облику стилски маркиране лексике када се њима жели постићи одређени стилски ефекат. Закључили смо, такође, да је употреба именичких синтагми које су настале по узору на енглеске језичке моделе веома присутна, те да код издвојених лексичких ан-

глицизама постоје одређена одступања приликом примене правописне норме. Иако нам анализа англицизама на овако одабраном језичком материјалу не може приказати све специфичности енглеског утицаја на српски које бисмо открили испитујући другачији језички корпус, овакво истраживање показало нам је који су то облици лексичке англизације који су у овом тренутку највише инфилтрирани у језик спортске дневне штампе у српском језику, што указује на могуће тенденције англизације језика спорта и српског језика уопште у наредном периоду.

ИЗВОРИ

Сјорпјски журнал, дневне новине из Београда
Kurir, дневне новине из Београда
Полиџика, дневне новине из Београда
Euro Blic, дневне новине из Београда
Вечерње новостји, дневне новине из Београда
Informer, дневне новине из Београда
Danas, дневне новине из Београда
Nova, дневне новине из Београда

ЛИТЕРАТУРА

Бајић (2010): С. Бајић, *Англицизми у српском језику*, Бања Лука / Београд: Бесједа.

Богданић (2014): А. Богданић, Англизација кроз медијско комуницирање и превођење: утицај енглеског на српски у вријеме медијације, *Радови*, Пале, 197–211.

Будинчић (2015): В. Будинчић, О слободи језичког израза у спортском новинарству, *Наука и слобода: зборник радова*, број 9, свеска 1, Пале: Филозофски факултет, 17–31.

Будинчић (2018): V. Budinčić, *Anglicizmi u sportskoj terminologiji*, Beograd: Alfa ВК универзитет.

Будинчић (2019): В. Будинчић, О правописним аспектима енглеских елемената у спортском регистру: сложенице и полусложенице, *Лийар*, XX/68, Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу, 263–276.

Будинчић (2020а): В. Будинчић. О надимцима фудбалских репрезентација у српском језику у светлу англизације и језичке норме, *Српски језик*, XXV/1, 647–659.

Будинчић (2020б): В. Будинчић, Експресивна функција англицизама у сфери маркетинга у спорту, у: М. Ковачевић, Ј. Петковић (ур.), *Српски језик, књижевности, уметности*, књ. 1, *Експресивности у српском језику*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 279–288.

Васић, Прћић, Нејгебауер (2018): V. Vasić, T. Prčić, Neugebauer, *Du yu speak anglosrpski? Rečnik novijih anglicizama* (3. elektronsko izd.), Novi Sad: Filozofski fakultet. Preuzeto sa: <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2018/978-86-6065-451-1>.

Влајковић (2010): I. Vljaković, Uticaji engleskog jezika na srpski na planu pravopisa, leksike i gramatike u komunikaciji na Fejsbuku, *Komunikacija i kultura online*, I/1, Beograd, 183–196. Preuzeto sa: <https://www.komunikacijaikultura.org/index.php/kk/issue/view/10>.

Јевтовић, Петровић, Арачки (2014): З. Јевтовић, Р. Петровић, З. Арачки, *Жанрови у савременом новонарсјиву*, Београд: Јасен.

Јовановић (2010): Ј. Јовановић, *Линџвистика и стилска новинарска уметност. Језичке и стилске особине новинарска*, Београд: Јасен.

Катнић Бакаршић (1999): М. Катнић Бакаршић, *Lingvistička stilistika*, Hungary: Research Support Scheme.

Ковачевић (2000): М. Ковачевић, *Стилска и граматика стилских фигура*, треће измењено и допуњено издање, Крагујевац: Кантакузин.

Миличић (2011): М. Милић, Anglicisms as Stylistic Synonyms in Serbian Newspapers and Magazines, *Примењена линџвистика 12*, Београд – Нови Сад, 175–185.

Миличић (2015): М. Милић, Creating English-based sports terms in Serbian: Theoretical and practical aspects, *Terminology*, 21/1, Amsterdam: Benjamins, 1–22.

Митровић (2018): Ј. Митровић, *Енглеска основа употребе жаргонизама у говору младих*, Рудо: Народна библиотека Просвјета.

Мишић Илић, Лопичић (2011): В. Мишић Илић, В. Лопичић, Pragmatički anglicizmi u srpskom jeziku, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, LIV/1, Novi Sad: Matica srpska, 261–273. Preuzeto sa: https://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/filologija_54-1.pdf.

Мишић Илић (2011): В. Мишић Илић, Anglosrpski i Sergliš: Dva varijeteta srpskog jezika nastala pod uticajem engleskog, u: V. Vasić (ur.), *Jezik u upotrebi*, Novi Sad / Beograd: Друштво за примену линџвистике Србије, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, Филолошки факултет Универзитета у Београду, 71–93.

Миличић, Панић Кавгић, Кардош (2017): М. Милић, О. Панић Кавгић, А. Кардош, Нови енглеско-српски речник спортских термина: макроструктурне и микроструктурне иновације, u: S. Gudurić, В. Радић-Бојанић (ur.), *Jezici i kulture u vremenu i prostoru VI*, Novi Sad: Филозофски факултет, 245–256.

Мршевић-Радовић (1978): Д. Мршевић-Радовић, Неке фразеолошке особености спортског језика, *Наука језик*, XXIII/3–4, Београд, 121–129.

Прћић (2005): Т. Прћић, *Engleski u srpskom*, Novi Sad: Zmaj.

Прћић (2016): Т. Прћић, *Semantika i pragmatika reči* (3. elektronsko izd.), Novi Sad: Филозофски факултет. Preuzeto sa: <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sites/default/files/db/books/978-86-6065-356-9.pdf>.

Радић Бојанић (2007): В. Радић Бојанић, *Neko za chat?*, Novi Sad: Филозофски факултет, Futura публикације.

Ранђеловић (2015): Н. Ранђеловић, *Terminologija fizičkog vaspitanja i sporta (stručni jezik fizičkog vežbanja)*, Niš: Факултет спорта и физичког васпитања

Тошић, Палибрк (2013): Т. Тошић, И. Палибрк, Anglicised language of the Serbian newspapers, *Српски језик*, 18/18, 525–540.

Тошовић (2002): В. Тошовић, *Funkcionalni stilovi*, Beograd: Beogradska knjiga.

Филиповић (2002): Ј. Филиповић, Улога menadžmenta терминологије у креирању језичке политике и у процесу језичког планирања: како ухватити прикључак са светом?, *Примењена линџвистика*, 3, 73–79.

Valentina V. Budinčić

Alfa BK University

Faculty of Foreign Languages

ELEMENTS OF LEXICAL ANGLICIZATION IN CURRENT SPORTS TEXTS IN THE DAILY NEWSPAPERS

Summary: The subject of this paper were anglicisms in current sports texts in the daily newspapers in Serbian, and the aim was to carry out the descriptive analysis of the forms and stylistic features of these lexical units in order to find out the contemporary trends in the field of anglicization of Serbian sports language and Serbian language in general. The corpus consisted of the sports newspapers *Sportski žurnal*, and the daily newspapers: *Politika*, *Euro Blic*, *Večernje novosti*, *Informer*, *Kurir*, *Nova*, *Danas*, which were published in the period from June to September 2021. The theoretical background included Prčić (2005) who defined orthographic, grammatical and pragmatical level of lexical anglicization and classified anglicisms into three groups: obvious anglicisms, hidden anglicisms and lexical units in the original English form, and Milić (2011) who classified anglicisms as stylistic synonyms in daily newspapers into five groups: trendy anglicisms, advertisement anglicisms, associative anglicisms, metaphorical anglicisms, ironic anglicisms and inertial anglicisms. Our analysis showed that the forms of lexical anglicization described in the previous linguistic studies, which we relied on in this research, are still frequently used in the Serbian language. We came to the conclusion that in the selected corpus of printed sports texts in daily newspapers, apart from the terminological anglicisms that represent an indispensable part of the vocabulary within sports texts, the remaining language forms taken from the English language turn out as synonyms, mainly in the form of obvious inertial and metaphorical anglicisms. The example of hidden anglicism is a frequently used 'noun + noun' construction as a form of noun phrase which is not in line with the Serbian language norm. Some word forms – compoundings and acronyms – indicate that within the use of lexical anglicisms in sports texts in daily newspapers there are certain deviations from the orthographic norm of the Serbian language. Although the analysis of anglicisms in such a selected corpus could not show all the forms of English influence in Serbian that we would have discovered by examining a different language corpus, this research revealed which forms of lexical anglicization are currently most infiltrated into the language of sports daily newspapers in the Serbian language, which indicates possible tendencies of anglicization of the language of sports and the Serbian language in general in the following years.

Keywords: lexical anglicization, sports daily newspapers, English language models, stylistically marked vocabulary.